

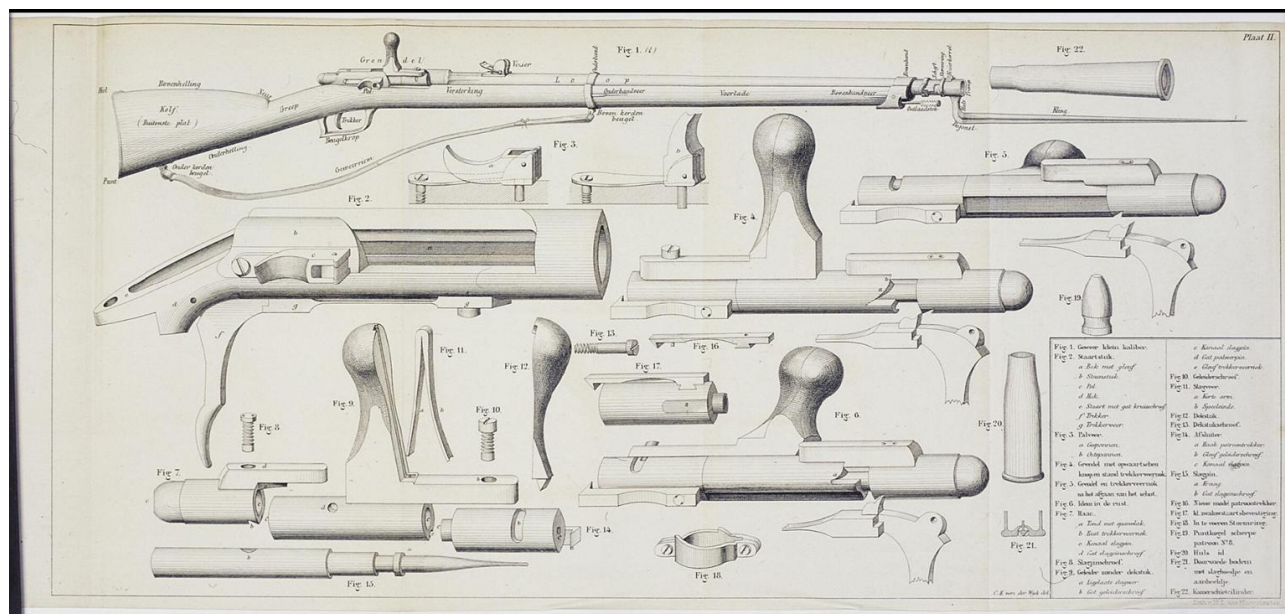
BEWAPENING IN DE PERIODE 1870-1895

Het Beaumontgeweer

Inleiding

In 1867 werd in allerhaast besloten om de voorlaadgeweren om te bouwen naar achterlaadgeweren; dit was echter een noodmaatregel als antwoord op de Pruisische Dreyse naalduurgeweren. Ondertussen werd gezocht naar een als achterlaadgeweer ontworpen infanteriewapen. Deze werd in 1870 gevonden, toen besloten werd om het Geweer Klein Kaliber (11 mm) in te voeren. Het wapen was een ontwerp van Edouard de Beaumont uit Maastricht en zou in 1895 worden opgevolgd door een Mannlicher. Het was het laatste geweer van het Nederlandse leger dat munitie met buskruit verschoot. In deze expositie worden de belangrijkste varianten beschreven zoals die bij het leger, marine en de koloniale troepen in gebruik waren.

Daarnaast worden enkele buitenlandse varianten besproken.

Kenmerkend voor het Beaumontgeweer is de tweedelige grendelsteel met een platte V-veer aan de binnenkant.

Het Beaumontgeweer bij de landmacht

Ondanks het parlementaire besluit tot invoering in 1870, vond de eerste levering aan de troepen pas in de loop van 1871 plaats. De eersten die de nieuwe geweren ontvingen waren de garderegimenten Grenadiers en Jagers. Het geweer had een lengte van 1320 mm (1832 mm incl. bajonet), een kaliber van 11,4 x 51R en woog 4415 gram zonder bajonet. Het vizier was instelbaar voor afstanden van 200 tot 1100 voet (150-825 meter). Het wapen was enkelschots en bezat een veiligheidspal aan de rechterzijde van het staartstuk die de grendel in een schuine positie vasthield en voorkwam dat het wapen per ongeluk een patroon kon afvuren. Ze werden bij de fabrieken van Edouard de Beaumont, Pierre Stevens (beiden in Maastricht) en bij de Werkplaats voor Draagbare Wapenen in Delft vervaardigd.

Het geweer zoals dat in 1871 werd ingevoerd

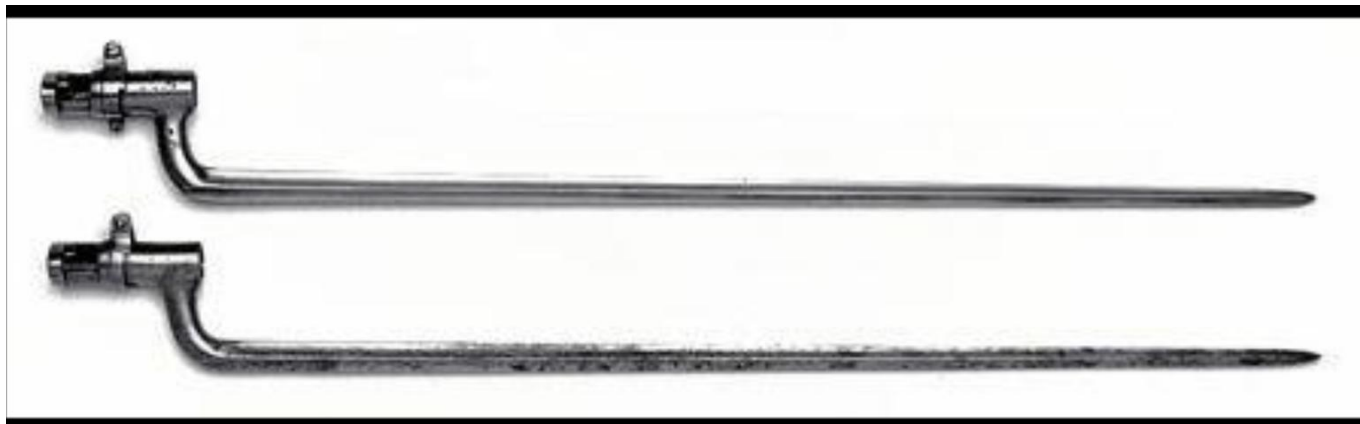

De veiligheidspal achter de grendelsteel bleek niet te voldoen. Deze zou vanaf 1878 worden afgeschaft bij de landmacht.

Bajonetten

Bij het infanteriegeweer hoorde een sokkelbajonet die met een bajonetsluiting over de loopmonding en de korrel werd geplaatst. Vergrendeling gebeurde door de stormring vast te draaien. Omdat de bajonetten niet goed vast bleven zitten, werd de bajonet vanaf 1875 gemodificeerd. De stormring had voortaan twee schroeven in plaats van één.

Het model 1871/79

De belangrijkste modificatie vindt plaats in 1879 als het leger de scherpe patroon no.2 introduceert. Deze heeft betere ballistische eigenschappen dan de oude patroon. Het gevolg hiervan is dat de richtmiddelen van de geweren moeten worden gewijzigd en worden voorzien van een nieuw vizier. Dit vizier, ontworpen door kapitein P.J. in de Betou kent een onderverdeling van 100 tot 1800 meter en is hiermee het eerste Nederlandse vizier dat voor metrische afstanden is ingericht. Vanaf deze wijziging spreekt men van het geweer model 1871/79. Vanaf 1883 worden de vizieren voorzien van een met een schroef bevestigde schuif die ervoor zorgt dat het vizier op eenvoudige wijze op een afstand van 250 meter kan worden gezet.

Het geweer
model 1871/79

Het originele vizier model 1879

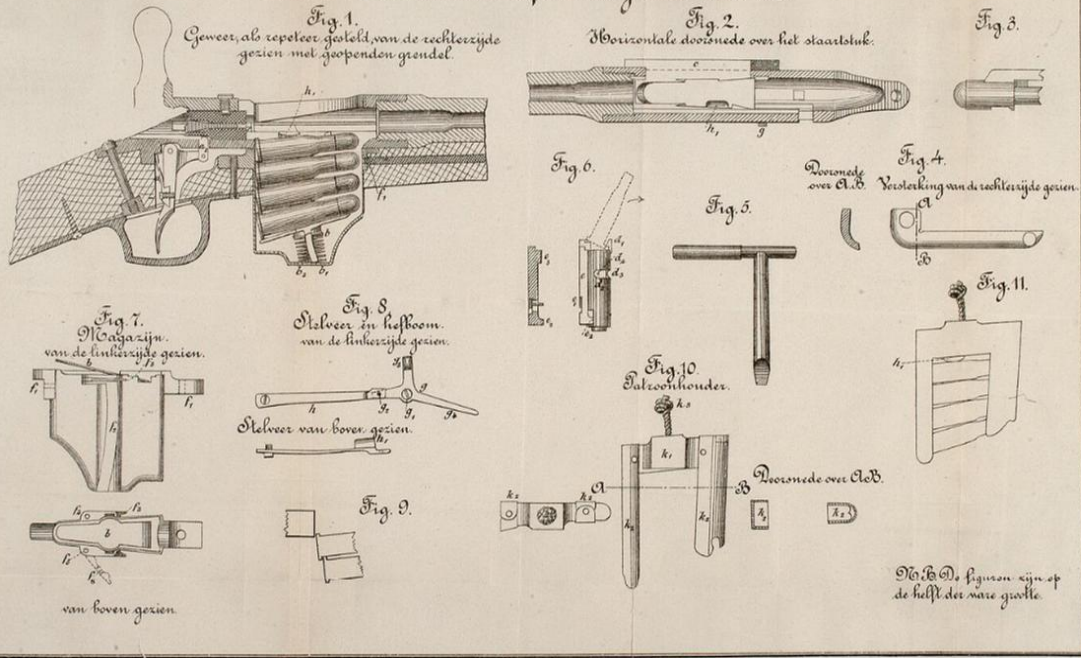
Het vizier met de modificatie uit 1883 Van enkelschots naar magazijngeveer

Gedurende de jaren 80 onderzoekt het Nederlandse leger de mogelijkheid om het enkelschots geweer om te bouwen naar een magazijngeveer dat meerdere patronen achter elkaar kan afvuren zonder het telkens opnieuw te moeten laden. De Normaal Schietschool besluit uiteindelijk tot de invoering van het Vitali mechanisme dat ook al bij het Italiaanse leger was ingevoerd op haar enkelschots Vetterli geweren.

Voor de transformatie naar het Vitali mechanisme (die fl.8,10 per geweer kost), zaagt men het staartstuk open en kort men de trekkerveer in zodat er een magazijn onder aan de lade, voor de trekkerbeugel kan worden geplaatst. Om het staartstuk te versterken wordt er aan de rechterzijde een versteviging tegenaan gezet. Tenslotte wordt ook de patroontrekker verplaatst naar de rechterzijde van de grendelkop en de pompstok met 53 cm. ingekort. Aan de linkerzijde van het staartstuk wordt een hendel geplaatst voor de voeding van de patronen vanuit het magazijn. Het staartstuk is nu voortaan voorzien van 2 gasontsnappingsgaten die ongelukken moeten voorkomen als er abusievelijk hulzen scheuren. Evenals bij de Italiaanse geweren, worden de Beaumont Vitalis geladen met behulp van een patroonlader met behulp waarvan telkens vier patronen (de maximale capaciteit) in het magazijn kunnen worden geladen. Ongeveer 60.000 Beaumont geweren werden naar het Vitali systeem omgebouwd. Elke infanterist was nu voortaan uitgerust met 94 patronen, waarvan 40 in 4 patroonhouders en de rest zonder houders opgeborgen in één van de drie patroontassen.

Het Nederlandsche infanteriegeweer N°. 71/88.

A. J. BOONKAMP, BRUNNEN

Een doorsnede van een Beaumont-Vitali model 1871/88

Het infanteriegeweer met magazijn zoals dat tussen 1888 en 1895 in gebruik was

Met de patroonhouder kunnen 4 patronen tegelijk in het wapen worden geladen. De patronen blijven achter in het wapen en de patroonhouder wordt eruit getrokken en kan worden hergebruikt.

Daarnaast de blikken verpakking waarin 6 patroonhouders passen. Het is niet duidelijk of dit exemplaar Nederlands of Italiaans is; mogelijk waren deze identiek voor beide landen.

De beproevingen van munitietransport per fiets

Geweren voor Pupillen en Cadetten

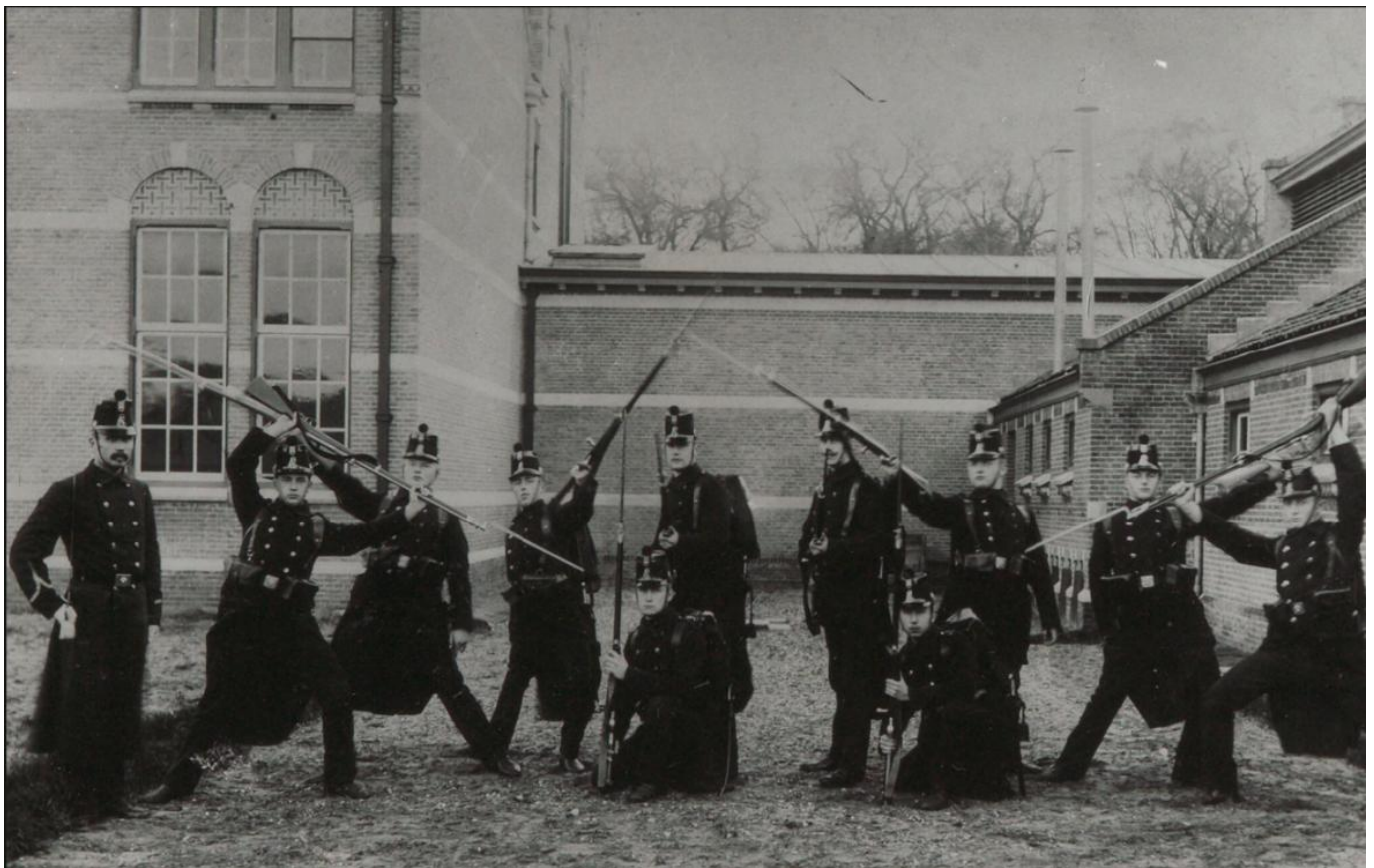
In januari 1877 werd in Nieuwesluis de Pupillenschool geopend. De kinderen die aan deze militaire school wilden studeren waren 12 tot 14 jaar oud en moesten een goed gedrag vertonen om aangenomen te worden. De duur van de opleiding was vastgesteld op 3 jaar. Vanaf 1878 ontvingen de leerlingen van deze school voor exercities een verkleind pupillengeweer van 1,02 meter met een ingekorte bajonet. Deze wapens hadden een serienummer, beginnend met een P.

In Breda bevond zich de Koninklijke Militaire Academie. De duur van een opleiding aldaar was 4 jaar en was toegankelijk voor jongens vanaf 15 jaar. De cadetten aan deze opleiding ontvingen eveneens een ingekort Beaumont geweer. Daarnaast waren deze wapens vanaf 1893 ook in gebruik bij de Cadettenschool in Alkmaar; een vooropleiding voor de KMA die tot 1924 zou blijven bestaan. De geweren voor deze cadetten hadden een lengte van 1,15 meter en was voorzien van dezelfde lengte bajonet als het pupillengeweer. De serienummers van deze geweren en bajonetten begon met een K.

Beide wapenmodellen werden in 1878 ingevoerd.

Het infanteriegeweer, cadettengeweer en pupillengeweer onder elkaar

Cadetten van de cadettenschool , leerjaar 1894-1895

Het Beaumontgeweer bij het koloniale leger

Hoewel het KNIL in 1869 was overgegaan op een grendelgeweer naar ontwerp van Kühn, werd toch al snel besloten om ook het koloniale leger met het Beaumontgeweer te bewapenen. Het wapen was identiek aan dat van de landmacht; het opvallendste verschil was de brunering van de metalen delen om corrosie in het vochtige klimaat tegen te gaan. Nadat de eerste 1400 Beaumontgeweren in Nederlands-Indië was gearriveerd, werden ze per omgaande geretourneerd: men was in Nederland vergeten dat het koloniale leger een andere maatvoering had dan het Nederlandse. De Nederlandse Pas mat 75 cm, en de koloniale Pas mat 63 cm. Na deze aanloopproblemen werd het wapen uiteindelijk in de bewapening gebruikt als het Geweer M.73.

Gedurende zijn levensloop zou het koloniale geweer altijd enkelschots blijven; de kosten voor ombouw naar een magazijngeweer vond men te hoog. Daarnaast was men bang dat de soldaat teveel munitie zou verspillen, en al op de vijand gaan vuren voordat deze goed in het vizier kwam.

Het geweer M73 van het KNIL

De bijbehorende bajonet is ook gebruneerd

Koloniale karabijnen

Hoewel de Nederlandse strijdkrachten nooit korte karabijnen in gebruik heeft genomen van het systeem De Beaumont, waren ze in Nederlands-Indië wel in gebruik bij para-militaire eenheden. Ingekorte geweren waren onder meer in gebruik bij het Korps Gewapende Politiediensten en diverse eenheden van inheemse vorsten.

Karabijn van de troepen va Pakoe Boewone X van Soerakarta.

Karabijn van het Korps Gewapende Politiediensten.

Het Beaumontgeweer bij de marine

Gelijkertijd met de landmacht en het koloniale leger nam ook de marine een Beaumont geweer in gebruik. Evenals bij de koloniale geweren werden ook deze wapens niet ingericht voor het verschieten van de scherpe patroon no.2 en ook werden ze niet omgebouwd tot de meerschots Beaumont Vitali.

De marinegeweren kunnen makkelijk worden geïdentificeerd aan de hand van de afwijkende bajonetmontage. De marine had namelijk geen sokkelbajonetten, maar sabelbajonetten met een gekromde yatagan kling. Deze bajonetten werden aan de rechterzijde van de loop gemonteerd, waarvoor aldaar een nok was geplaatst. Er bestaan twee verschillende versies van de marinebajonet, waarbij het eerste model een kortere veer heeft dan het tweede model. Veel bajonetten van het eerste model zijn ook gemodificeerd. De eerste marinebajonetten hadden een leren schede; later werd deze vervangen door een geheel metalen schede.

Het marinegeweer M73

Pompstokken

Oorspronkelijk waren de pompstokken van alle Beaumontgeweren identiek en waren ze voorzien van een sleuf waar een poetslapje in kon worden geduwd. Bij de landmacht werd deze sleuf vanaf 1885 dichtgemaakt en later ook dicht gefabriceerd. Bij de koloniale en marinewapens bleef de sleuf gehandhaafd.

De marine loopmond met de bajonethaft

De landmacht/koloniale loopmond: in dit geval heeft de pompstok geen sleuf voor de poetslap.

De bajonet met metalen schede

De oorspronkelijke leren schede voor de marinebajonet, in het leer staat een anker gestempeld.

Een geweer voor de vestingartillerie?

In de jaren '80 wordt overwogen om de artillerie in de vestingen te bewapenen met een vuurwapen. Hiermee zouden de artilleristen het fort kunnen verdedigen als de vijand te dichtbij was gekomen om onder geschutsvuur te worden genomen. Als voorgestelde bewapening komt een ingekorte versie van het Beaumontgeweer ter sprake. Door met dit wapensysteem bewapend te zijn, kunnen de artilleristen in geval van uiterste nood ook de geweren kunnen bedienen van de infanteristen die ook tot de bemanning van de forten behoren. In de jaren 1884-1886 worden 20 beaumontgeweren omgebouwd voor beproevingen. Deze wapens zijn 20 cm korter dan de infanteriegeweren, en worden voorzien van het vizier voor korte afstanden zoals dat in gebruik is bij de Remingtonkarabijn van de bereden troepen. Bij de wapens wordt ook een bajonet verstrekt. Een schede voor deze bajonet vindt men overbodig, aangezien de wapens niet op de man worden gedragen, maar in de wapenkamers van de forten.

Een Beaumontgeweer voor de vestingartillerie

Op de loop zien we het wapennummer (H 221), het beproevingsnummer (3) en de spoed van de trekken en velden (750).

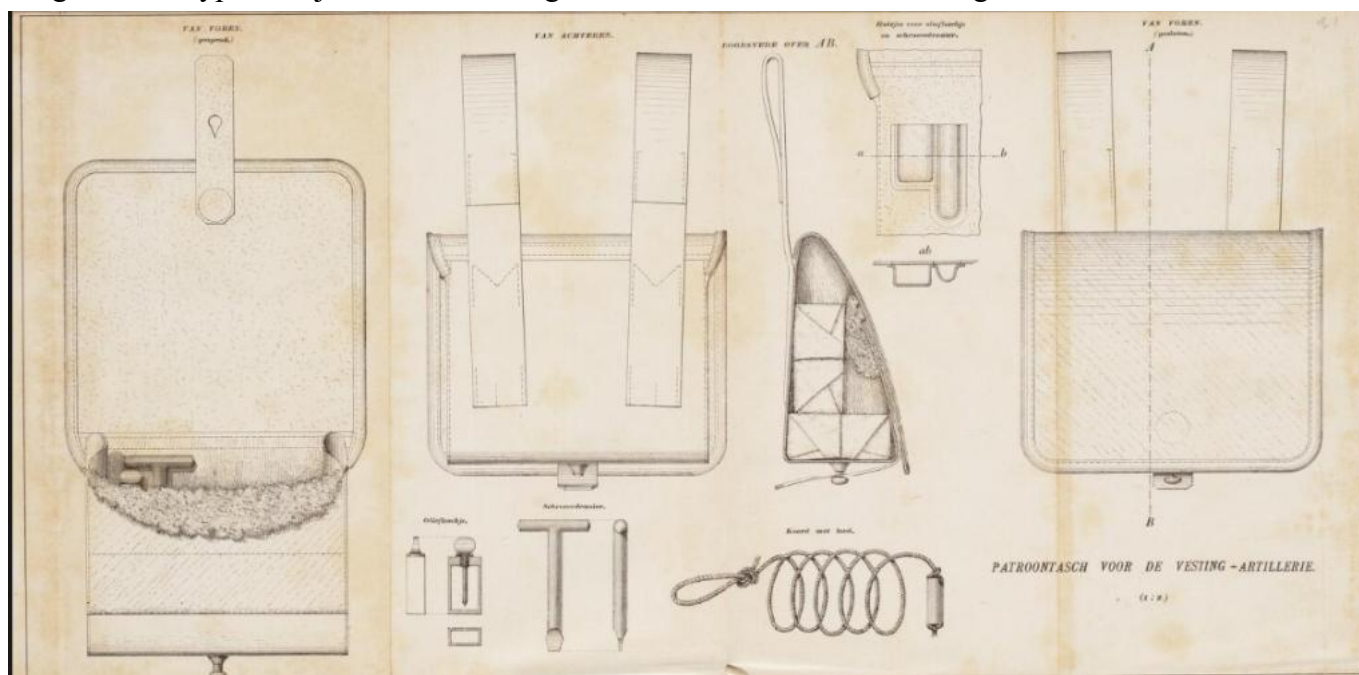

De bajonet draagt hetzelfde wapennummer als het geweer.

De beproevingen

Bij de te onderzoeken geweren werden er verschillende lopen met andere trekken en velden gemonteerd. Bij de geweren 1, 2 en 3 bedroeg de spoed 750 mm (gelijk aan het infanteriegeweer), bij de nummers 4, 5, 6 700 mm, bij de nummers 7, 8 en 9 650 mm en bij de nummers 10, 11 en 12 600 mm. Hoe het met de geweren 13 t/m 20 zat, is onbekend. De wapens werden achtereenvolgens naar de vier regimenten vestingartillerie gestuurd, die daarna hun bevindingen aan de beproevingscommissie doorgaven. Bij de beproevingen kwam onder meer naar voren dat men de geweren te kort vond om over de borstweringen te vuren. Ook was men het niet altijd eens over de keuze van het Remingtonvizier. Een van de regimentcommandanten schreef: "het speet ons echter bijzonder op de ons toegezonden wapens terug te vinden een vizier dat eenige jaren geleden voor de cav. karabijn werd afgekeurd en waarvan de eenvoudigheid wel groot is... maar dat een terugtred is te heeten op het gebied der ballistische eischen van een goed vuurwapen en dit alles ter wille van één gulden (of iets meer) hogere aanmaaksom per stuk".

Bij elk geweer werd een nieuw model patroontas verstrekt. Daarnaast was elk geweer voorzien van een draagriem, van hetzelfde model als van de infanterie, een schroevendraaier, een vetlap, een koord met lood voor het schoonmaken van de loop en een olieflesje. De olieflesjes waren van een nieuw model, aangezien het type dat bij de infanterie in gebruik was slecht en ondoelmatig was.

De eindconclusie

Uiteindelijk werd in 1886 besloten om de vestingartillerie uit te rusten met reguliere infanteriegeweren, en geen apart model aan te maken voor de vestingartillerie. Dat deze geweren meer wogen dan de beproefde wapens was geen probleem: de vestingartillerist was gemiddeld immers een forse kerel, zwaarder gebouwd dan de gemiddelde infanterist. Wat betreft de aantallen: zolang het leger niet gemobiliseerd was, was het voldoende om 10 geweren per compagnie (zo'n 125 manschappen) beschikbaar te hebben voor oefeningen. Van het onderzochte "beaumontgeweer voor de vestingartillerie" is voor zover bekend slechts één exemplaar bewaard gebleven in de collectie van het NMM.

Beaumonts in Duitse dienst

Tijdens de Eerste Wereldoorlog zijn een onbekend aantal Beaumontgeweren door Duitse (in ieder geval Beierse) tweedelijns-troepen gebruikt. Dit betrof Beaumont-Vitali geweren die zijn ingekort en gebruneerd. Vermoedelijk betreft het geweren die in 1914 in de commerciële handel circuleerden en tot karabijn zijn omgebouwd. Het vizier is nog ingericht voor de looplengte van het oorspronkelijke geweer.

Een Duits Korpsstempel op de neuskap

Het stempel Deutsches Reich op de kolf

Beaumonts in Chileense dienst

Tijdens de Salpeteroorlog (1879-1884), waarbij Chili een conflict uitvocht tegen Bolivia en Peru, had Chili een groot gebrek aan infanteriegeweren. In aller haast zijn toen geweren uit Europa aangekocht, waaronder enkele duizenden Beaumontgeweren. Mogelijk betrof het afgekeurde Nederlandse geweren die in de handel verkrijgbaar waren. Het lijkt onwaarschijnlijk dat ze direct van de Nederlandse overheid zijn gekocht. De Chileense Beaumontgeweren bestaan in meerdere uitvoeringen; zowel met als zonder bajonethaft "a la de marine". Alle geweren zijn voorzien van de veiligheidspal en tonen soms nog Nederlandse inspectiemarken. De geweren zijn direct herkenbaar door een schildvormig afnamestempel op de kolf met de letters M del E.

Het Chileense afnamestempel

De 5 puntige ster op de grendel is waarschijnlijk een Chileens overheidsmerk

Beaumonts in Ethiopische dienst

De Eerste Italiaans-Ethiopische Oorlog was de strijd om Ethiopië tussen het koninkrijk Italië en het Keizerrijk Ethiopië gedurende 1895-1896 welke gewonnen werd door Ethiopië en de Tweede Italiaans-Ethiopische Oorlog (1935-36) is door Italië gewonnen. Gedurende deze periode heeft Ethiopië duidelijk de noodzaak gehad om wapens in te kopen waar ze ook vandaan kwamen. In 2022 is een grote hoeveelheid wapens opgekocht in Ethiopië door een Amerikaanse firma en tot ieders verbazing zaten er ook Beaumont tussen. De Beaumont zijn model 71/79 en voorzien van de leeuw van Judea in de loop en sommige zijn voorzien van de stempel De Beaumont Maestricht (zie foto) Wanneer deze wapens zijn geleverd en door wie is de vraag.

Door bemiddeling van Stichting ondersteuning Schietsport (S.O.S.) is een Beaumont welke dienst gedaan heeft in het Ethiopische leger geschonken aan het Nationaal Militair Museum zodat ook deze gebruiksperiode van de Beaumont bewaard blijft voor het nageslacht.

Franse Beaumonts

In 1873 beproefde het Franse leger geweren die het Chassepotgeweer uit 1866 zouden moeten opvolgen. De beproevingen gingen tussen het systeem van Edouard de Beaumont en de Franse kolonel Basile Gras. Van elk systeem werden 300 geweren, 90 artilleriemusketons en 90 cavaleriekarabijnen beproefd door diverse regimenten. De helft van de wapens was nieuw gemaakt, de andere helft waren naar centraalvuur omgebouwde Chassepots. Uiteindelijk won de Gras het en zou deze in 1874 worden ingevoerd bij de Franse strijdkrachten.

Een van de in Frankrijk beproefde Beaumontgeweren

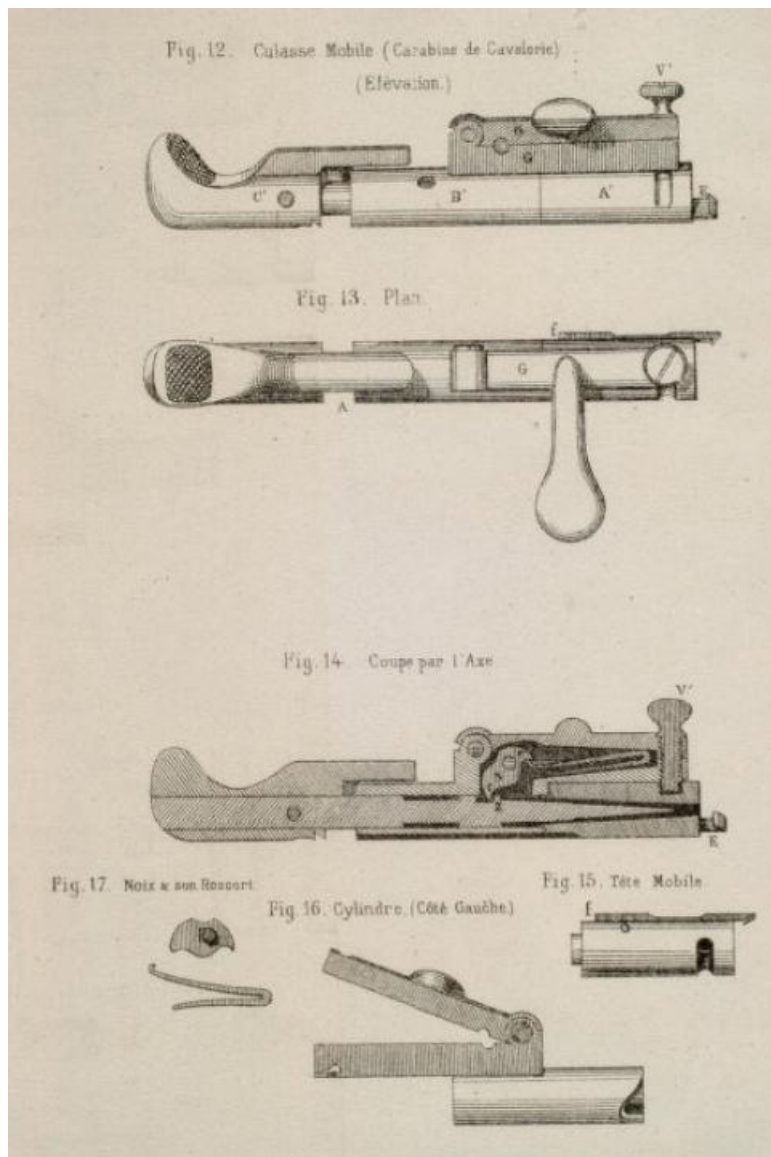
Het Frans model vizier

Het afnamestempel uit 1873

De letter N op de kamer geeft aan dat het een nieuw gemaakt geweer is; een grote schroef zorgt ervoor dat de grendelveer makkelijk kan worden bereikt. De wapens werden in de staatsfabriek te St. Etienne vervaardigd.

Het mechanisme van De Beaumont moest ingrijpend worden aangepast voor de cavaleriekarabijnen die op de rug werden gedragen, aangezien het niet mogelijk was om de wapens te voorzien van een gebogen grendelsteel. De grendelveer is verplaatst van de steel naar de voet.

Literatuurlijst

B.J. Martens & G. de Vries, *Nederlandse vuurwapens : landmacht, marine en koloniale troepen 1866-1895* (Arnhem 2001)

M. Willemsen, 'Le fusil Beaumont dans l'armée néerlandaise', in: *Gazette des Armes* 323 (2001), pp.13-18

M. Willemsen, 'The Dutch Beaumont infantry rifle', in: *The military rifle journal* 144 (2002), pp. 306-310

M. Willemsen, 'Een Frans Beaumontgeweer', in: *Armamentaria* 39 (2004/2005), pp.204-208

M. Willemsen, 'Een ingekort Beaumontgeweer voor de vestingartillerie?' in: *Wapenfeiten* 3 (2007), pp.6-7

Link:

<https://nlme.nl/webexposities/detail/28013e43-d5f1-4b92-a074-c95836e8c394>